Erityisasiantuntija Sami Makkonen
Erityisasiantuntija Sofia Lindbäck
Verkkojen hallinta- ja avaruusyksikkö
Verkko- ja palveluosasto

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Lisäselvitys asiassa HE 74/2025 vp (hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 ja 303 §:n muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta)

Tausta

Perustuslakivaliokunta on 13.1.2026 pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä kirjallista lisäselvitystä siitä, miten omaisuuden käyttörajoitusten korvaamista on säännelty vastaavankaltaisissa sääntely-yhteyksissä

Lisäselvitys on pyydetty toimittamaan valiokunnalle viimeistään 26.1.2026 klo 12.00 mennessä.

Yleistä

Yleisesti vastaavassa sääntelyssä, jossa kiinteistön tai rakennuksen omistajan tulee sallia joidenkin toimenpiteiden tekeminen alueellaan (omaisuuden käyttörajoitus), omistajalla on oikeus saada täysi korvaus haitasta ja vahingosta, joka kyseisestä toimenpiteestä aiheutuu.

Edelleen perusratkaisuna on, että jos korvauksesta ei sovita, voidaan se ratkaista toimituksessa, yleensä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977, jäljempänä lunastuslaki) mukaisessa lunastustoimituksessa. Perustuslakivaliokunta on lunastuslain muuttamisen yhteydessä katsonut, että lunastuslain mukaisessa toimituksessa korvauksen tulee saattaa omaisuuden haltija siihen taloudelliseen asemaan, jossa tämä olisi ollut, jos pakkolunastusta ei olisi tehty (varallisuusaseman muuttumattomuuden periaate).[1]

Liikenneväyliä koskevissa laeissa on säädetty omista toimituslajeistaan (maantietoimitus, ratatoimitus ja yksityistietoimitus), joissa lunastus toimitetaan.

Gigabittiasetuksen fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeutta koskevassa sääntelyssä on kyse omaisuuden käyttörajoituksesta eli sietämisvelvoitteesta, jossa omistusoikeus ei siirry. Vastaavaa sijoittamista koskevaa sääntelyä on esimerkiksi rakentamislaissa (753/2023), sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2024, jäljempänä viestintäpalvelulaki) ja liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa (503/2005).

[1] PeVL 16/2025 vp, s. 3-4.

Teleyrityksen oikeus sijoittaa yleisiä tietoliikenneyhteyksiä palvelevia laitteita

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (jäljempänä viestintäpalvelulaki) 229 §:ssä säädetään teleyrityksen oikeudesta sijoittaa toisen omistamalle tai hallitsemalle alueelle yleisiä tietoliikenneyhteyksiä palvelevia laitteita ja kaapeleita.

Viestintäpalvelulain 237 §:ssä säädetään sijoittamisen korvauksista. Korvauksen lähtökohtana on täysi korvaus. Jollei korvauksesta päästä sopimukseen, asia on viestintäpalvelulain 237 §:n 3 momentin mukaan ratkaistava siten kuin lunastuslaissa säädetään.

Käytännössä sijoittamista koskevaa sääntelyä sovelletaan erittäin harvoin. Valtaosa sijoittamisratkaisuista perustuu osapuolten väliseen sopimukseen ja käytännössä sopimukset tehdään vakiomuotoisina. Säännöksiä on kuitenkin pidetty tarpeellisina sen varalta, että osapuolet eivät pääsisi yhteisymmärrykseen. Esitöissä todetaan, että lainsäädännön tarkoituksena on ollut edistää sopimusneuvotteluja sijoittamisesta.[2]

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

Rakentamislain 131 §:n 1 momentissa säädetään kiinteistön omistajan ja haltijan velvollisuudesta sallia yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita ja rakennelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus johdon tai muun laitteen sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Lähtökohtana on, että osapuolet sopivat korvauksesta keskenään.[3] Muutoin korvausta koskeva asia ratkaistaan lunastuslaissa säädettyä noudattaen.

Esitöissä kuvataan kysymyksessä olevan kiinteistön omistajaan ja haltijaan kohdistuva sietovelvoite, jolla varmistetaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevien johtojen ja niihin liittyvien vähäisten laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen viime kädessä vastoin kiinteistön omistajan ja haltijan suostumusta.[4]

Tiettyjen kaapeleiden sijoittaminen tiealueelle

Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 50 §:n 1 momentissa säädetään kiinteistön omistajan ja haltijan velvollisuudesta sallia kiinteistölle tai alueelle sijoitettavaksi liikennemerkkejä ja muita liikenteen ohjauslaitteita sekä vähäisiä maantierakenteen osia. Laitteiden ja rakenteiden sijoittamisessa sovelletaan, mitä rakentamislain 134 §:ssä säädetään.

Myös tämän sääntelyn osalta lähtökohtana on, että osapuolet sopivat korvauksesta keskenään. Pykälän 2 momentissa säädetään, että muutoin korvausta koskeva asia käsitellään ja ratkaistaan maantietoimituksessa.

[2] HE 221/2023 vp, s. 55.
[3] HE 139/2022 vp, s. 239.
[4] HE 139/2022 vp, s. 238.

Erityisasiantuntija Sami Makkonen

Erityisasiantuntija Sofia Lindbäck

Jakelu Eduskunnan perustuslakivaliokunta